

SPIS TREŚCI

WSTĘP	7
Avant-propos	14
Einleitung	20
Предисловие	26

CZĘŚĆ PIERWSZA: EPIGONI I PREKURSORY

ROZDZIAŁ PIERWSZY: <i>De viro Sarmatico</i>	35
1. „Żartyć to są dowcipne politycznych ludzi”	35
2. Apogeum zmitologizowanej historiografii sarmackiej	37
3. <i>Sarmatarum laudatores et kaeresum bellatores</i> na straży tradycyjnej świadomości sarmackiej	39
4. Przeciwno idolom politycznej świadomości sarmackiej	43

ROZDZIAŁ DRUGI: <i>De viro honesto et bono cive</i>	47
1. Wizytówki oświeconych	47
2. Cnoty antyczne i chrześcijańskie w kontuszu szlacheckim	51
3. <i>Noblesse oblige</i> , czyli o obowiązkach obywatela względem ojczyzny i społeczności ludzkiej	52

ROZDZIAŁ TRZECI: Próby przekształcenia historycznej świadomości szlachty w początkach polskiego Oświecenia	56
1. Fakty i hipotezy	56
2. Koncepcje prawnonaturalne, umowa społeczna i polskie racje stanu	58
3. O nowe odczytanie historii Polski	64

CZĘŚĆ DRUGA: *VIR IURIS ET OFFICII*

ROZDZIAŁ PIERWSZY: Człowiek w systemie francuskich filozofów-ekono- mistów	71
1. Różne punkty widzenia	71
2. Porządek fizyczno-moralny i człowiek	75
3. Prawo przyrodzone, prawo pozytywne i wolność człowieka	78

ROZDZIAŁ DRUGI: Człowiek w refleksji polskich pisarzy fizjokratycznych i historiografów	82
1. Polskie adaptacje systemu francuskich filozofów-ekonomistów	82
2. <i>Vir iuris et officii</i> w podręcznikach szkolnych do nauki moralnej	90
3. Człowiek i naród w podręcznikach do nauki prawa	103

4. Piśmiennictwo historyczne czasów stanisławowskich narzędziem edukacji obywatelskiej	114
5. Kazania fizjokratyczne	125
6. Fizjokratyczna refleksja nad człowiekiem a publicystyka polityczno-społeczna	127

CZĘŚĆ TRZECIA: CZŁOWIEK, RÓD LUDZKI I HISTORIA

ROZDZIAŁ PIERWSZY: Dylematy Hugona Kołłątaja. Między harmonijną teorią a dramatyczną praktyką	143
1. „Co jest człowiek?”	143
2. Człowiek, natura i historia	149
3. Problemy człowieka historycznie zaktualizowanego	154
ROZDZIAŁ DRUGI: Człowiek i ród ludzki w historiozofii Stanisława Staszica	156
1. Ród ludzki w krzywym zwierciadle	156
2. Socjocentryzm u podstaw historiozofii Stanisława Staszica	160
3. „Plemię błogosławionych” i „Plemię przeklętych”	162
4. Staszicowskie społeczeństwo przyszłości	166
Indeks nazwisk	170
Spis ilustracji	175